

MARCZIUS TIZENÖTÖDIKE.

Hétfőn

40. szám.

Pest, majus 1. 1848

Nem kell táblabíró olítika.

April 10. kezdve e lap hetenként hatszor egy közép nagyságú iven fog megjelenni, és posta útján is megrendelhető.

Előfizetési ár:

April 10-kétől június végeig, Budapesten, házhoz hordással 2 ft. 30 kr., vidékre postán borítékban 3 ft. 30 kr.

April 10. september végeig félévre: Budapesten 5 ft. Vidékre postán borítékban 6 ft.

April 10-étől december végeig három évnegyedre:

Budapesten házhoz hordással 6 ft. 30 kr., vidékre postán borítékban 8 ft.

Budapesten egy pengő forintjával, egy hónapra szóló előfizetést is elfogadunk.

Hirdetésektől egy háromszor hasábozott sorért, vagy ennek helyéért 3 kr. pp. fizettetik.

A nagy tiszteletű egri casinói társaságtól % alatt egy ellenünk intézett, spáratlan phrasisokból álló czikkkel tiszteltettünk meg.

Van szerencsénk a beküldők saját kívánataira válaszolni: hogy a czikket a hirdetések között tíz pengő forintért, annyiszor a mennyiszer tetszeni fog, ha mindjárt mellékletet is kell adnunk, szívesen közlendjük.

Pest majus 1.

Ha egy bank azt akarja, hogy bitele legyen, nem elég hogy a közvélemény azon intézet kezeldiről azt higgye, hogy derék, becsületes emberek. Oda pénz kell, s még pedig a lehetőségig annyi, hogy bármint megtorult követeléseknek elég tétethessék.

Ha a kormány azt akarja, hogy tekintélye legyen, nem elég, hogy a közvélemény a miniszterekről azt higgye, hogy a kormányzó férfiak derék, becsületes s ahhoz értő férfiak. Oda valósgos hatalom, fegyveres erő szükséges.

Franciaországban a nép egész tömegben kelt fel, s a kormányt királyostól együtt kiützte az országból.

Az új kormány mellett az óriási nagyságú főváros népe sereglött össze, küll megtámadásról legalább hirtelenében szó sem lehetett, s mit tett a forradalmi kormány?

Legelső volt a fegyverzés. Legelső volt hogy magát a háborgó néptenger közé veté s minden mozgalmat saját czéljai elérésére igyekezett felhasználni.

A nép ha egyszer mozogni kezd, ha fel van korbácsolva szenvedélye jóra, és rosra egyiránt használható.

Mi történt nálunk?

Marczius tizenötödikén a magyar ifjuság felkelt, s délután maga körül itt eddig nem látott tömeget látott összeseregleni.

Másnap aristocrazia, polgárság és proletar sereg a koldusokig feltevé a nemzeti cocardát.

Néhány nap mulva a tömegnek egy modifictiója a kenyéririgy czéhbéliek bujtogatására egy megbélyegzett ügyben költ fel.

Mozgalmat csak elégedetlenség költ fel. Ezen elégedetlenség pedig legbiztosabb argumentum arra, hogy a népben létezik egy nyers ösztön, melly ha kimiveltetik, lesz belőle jogérzet és vágy, hogy magát kormányoztatni csak saját magával engedje.

A mozgalmak az első syptomok előtünése alatt még határozatlanok, külalakjokból a végczélra nézve egyelőre mit sem lehet elhatározni.

Mint gyenge növény bármire hajtható, mint erős fa szembe száll az ellenkező akarattal, vagy megtörik.

Bocsánat a figuratus stylusért, melly különben a lehetőségig nem tartozik szokásaink közé.

Magyarország forradalmi állapotban van. Tán tegnap még e tétel hebizonyítást kívánt volna. Ma nem.

Ha jelen kormányunkat forradalmi szempontból tekintjük bátran és nyíltan szemébe mondhatjuk, hogy hivatásának és kötelességének egyáltalában nem felel meg.

Mi nem csinálunk magunknak illusiokat e pillanatban még csak kevesen vannak, kik cabinetünkkel nincsenek megelégedve, de az elégedettek közé egy nagy töredéket számítunk azok közül, kiknek vágyaik táblabíróilag korlátozottak.

Ha egy szolgabíró har mincz. ügyre egymás után azt adja be jelentésébe, hogy ezen tárgyban némi körülmények miatt még nem juthatott el a közgyűlés helyett kiált, s azt mondják. Millyen derék tisztviselőnk van, egy scontrója sincs.

A jelen ministerium eljárása legnagyobb részben a mit eddig tett, nem más, miut kapkodás, minden rendszer és alap nélkül, s nem másra való, csak arra, hogy sccontrója ne legyen.

A francia ideiglenes kormány tagjai három napi harc után 64 órai ülést tartottak.

Nálunk a kormány egy illuminatiós fogadást három napig tudott kipihenni.

E három nap alatt, mint a következés mutatta csak moralis tekintélyel bírt, olyan volt, mint egy üres cassaju bank, a midőn a pengő pénz elfogyását a papirtulajdonosok még nem tudják.

A moralis tekintély valami igen szép dolog. Azon ország mindenestore a legboldogabb

volna, mellynek egyedüli haserge a tekintély, de fájdalom az életben ez em megyen.

A magyar király, megvagyunk győződve a lemezét kívánatainak szívéll járult elébe, de tudjuk minő tanácsosok közél e férfiu, távol tőnk, egy idegen elmű városban.

A ministerium, mig em volt megalakulva, nagyon helyesen tevé, hazon elvek feszegetését, mellyek austriai visnyunkat elére állitják, mentül inkább mellőzé. e egyszer itthon Pesten, ha régi elveit, mellyek a kormányba juthatott, megakarja tartani, más püikát kell vala követnie.

A mintá előtte állott, it volt a francia kormány. Ott egy két megskött, és rendesnek látszó kormányváltozás utámennyi előrelátással kormányoznk azon férfiak. Émit tettek a miénk akkor, midőn az ország a tromszázados idegen uralomtól megszabadulva, elzör rendelkezhetett saját hatalmulag a maga körén.

A banknak a crisisben legbban kell a huszasokt pengetni. A kormány pig zörgesse a fegyvert.

A kormány fegyveres erő nélkül, olly bank melly a jegyek bemutatónak az gyereü pénz helyet háromszáz positióból álló activ száadással felel.

Az első magyar kormánynak az ország jvében a hatalom ágyudörgéssével kellett volna megjelenni. Ugy kellett volna önöknek tenni mint ha nem is lett volna ott, kabátjuk oldalzsebében, a független ministeriumról szóló törvény.

És hogy mennyit ér ott e törvény, mutatja a következés.

Önök e törvényt az országnak egy illuminatio alkalmával bemutatták s az alatt, mig itt kéjelegve nézének le az éljenzökre egy sürgöny már Horvátországban volt, s a Contrarevolutio magját binté.

A bán, mint hajdan királyaink alatt nem egyszer történt, fellázadt.

Önöket a lámpa-dicsőség fénye, s az álhatalom sallangos pálczája úgy ragadta el, mint a gyermeket a karácsonyi ajándék. Önök kezében a rászédett Lear virág király-pálczája volt. Önök miután látták, hogy a kamara consilium meghajolt, azt gondolták hogy az egész országot kormányozhatják, s nem vették észre, hogy önökkel a legiszonyatosb szemfényvesztés, a legvakmerőbb gúny üzetik.

Az ostrák kormány e pillanatban azt akarja a minden áron nyugalmat óhajtó pártnak demonstrálni, hogy azon perczen, mellyben köztünk s az örökös tartományok között a kapcsok csak legkevésbé is táguinak, már nem tarthatjuk fel magunkat. A horvátok délre, a tótok éjszakra szakadnak, s a magyar a védtelen síkságon magára marad.

A dolgok így vannak. Tessék a tényekből itelni.

Két héttel ezelőtt még lehetett volna valamit tenni. Ha önök a helyét, hogy a hivatalvadások éheskiáltásaira hallgattak volna, egy és kirázó gondjuk leend az ország integritásának fentar-

tása, még tán vér nélkül mentünk volna át a jelen veszélyen.

Most erre nincs remény. Horvátországban a szabad tért az ellenség foglalta el. Ha önök oda mennek, mint elnyomó zsarnokok fognak tekintetni.

És részünkről, midőn a ministeriumot illetőleg tere sürgető bátor szavakat emelünk fel, sokaktól lérmáztatánk.

Az ország álomból fog néhány nap alatt felébredni ésszonyatosan fogja érezni a táblabíró tedd ide, tedd oda politica szomorú következeit.

Rottenbiller polgárs ugyan kérem egy szóra.

Azt akarjuk önnel megszögni, hogy a polgármesterségre vezető úl ufolag egy oriási lépést tett félre.

A husvét vasárna nyalakodás és falakodásnak ugyancsak édeszűnek kellett lenni, mert azóta ön borzasztóbécsi tempoból dolgozik.

Tegnap délelt történetesen a városháznál tartott választmári ülésbe vetődünk.

Az ur Jézusrisztus tudja, miért büntet miniket, de az igaz hogy büntet, mert hol boszantót hallhatni, oda inket mindig elvezet.

Uram fi-azt gondoltuk, hogy legalább is a mindig hüviener Neustadt tanácsteremében vagyunk. rettentő zavarunkban, magunk is tubákolnázdtünk egy előnkbe nyújtottszelenczéből.

Ugy folyt ön elnöki magos ajkairul a német szó, mint Kanahán földjén a tej és méz, vagy a porosz király szájából az ámtás.

Uram uram polgármesterségre áhítózó Rottenbiller uram, nem ugy verik a cigányt.

Ha ön a németajkuakkal akar coquettirozni, csak rajta, mi bizony érette kétségbe nem esünk, de aztán felénk ne kacsintgasson mert — árva lelkünkre mondjuk — mi a kacérságot csak nőben szeretjük.

Bizony bizony, ön igen jó lesz még a ministerium mellé fordítónak, az alsó austriai Note-nek magyarítására, s még idővel tán tolmácscsá is válhatik a magyar-osztrák határszéleken, hol majdan roppant magyar és német Landparthiekat csinálhat.

Addig azonban, — még a közvélemény türelme önt elnöki széken tartja, megkivánjuk — és ezt komolyan és határozottan — sőt követeljük, hogy Magyarország fővárosának tanácskozó gyűléseiben az elnöki ajkáról csak magyar szavak hangozzanak.

Végül — minthogy Acsop atyánknak igen nagy barátjai vagyunk — egy mesét mondunk el önnek, a moralt belőle kivonni, önre hagyjuk.

Egy rövidlátó kúvasz valahol egy darab hust kapott, s biztos helyre egy szigetre akart vele menekülni.

Usztában saját képét pillantá meg a vízben, s azt rövid látásánál s szűk elméleti tehetségénél fogva — idegen kúvasznak tartván, az ennek szájában látott s másodikkak képzelt husdarabot is sajátjává tenni ohojtá, a vízbe kap és saját husdarabját is elveszti.

Csernátóni.

Sokat hallottunk jobbról balról a védegyelet megszünéséről beszélni. Ezek a jó urak hamar felejtének. Vagy talán lelkiismeretüket szeretaék megnyugtanni, hogy itt is amott is adott szavokat megszegték? Vagy a német strimpfli és zopfok után vágyakoznak? Mo hó nem oda Buda.

Urak! a védegyelet ideje még csak most következik igazán be, most, midőn anyagi tekintetekben is emelkedni akar és fog a fiatal Magyarország.

Ipart, kereskedést és műszorgalmat! Ez lesz a hazában a munkás osztály megváltója. Munkára minden! A dologtalanság a léleknek szolgasága.

Reméljük, a ministerium erélyesen fog munkálni, a hazai gyáripár mielőbbi felvirágoztatásán. Itt van legközebb a nemzetőrség felszerelése. Ez egyik tápforrása lesz a posttogyártásnak. Csehországból nem fognak kelmét vásárolni.

Vagy nem olvasták az urak ama hatalmas cikket egyik bécsi lapban a cigarók mellett? Mintha csak Magyarországot akarták volna összefűstölteni. Az egész Németország visszazeng a védegyeleti eszméktől. Mindenütt a nemzeti ipar megerősítéséről beszélnek és gondolkoznak.

Vagy elfelejtették az urak (bizonyos zsidóevők megkivánják, hogy pleno titulo beszéltesse nek magoknak), mit tett Amerika, midőn Angolországtól elszakadt?

Szépen vagyunk, ha itt magunk közt neveltségessé akarjuk tenni a védegyelet eszméit. Tegyük neveltségessé azt az urak, hogy bizonyos patriota (isten bocsáss) clubban renegátnak nyilatkoztatták ki azt, ki német nevét megmagyarítani merészelte. Tegyük ama döldyföt és vakságot az urak neveltségessé, mellyel az előitélet felkel és a birtok és vagyonszolgátság szentségébe mocskolja, azon helyet, hol a szabadságért küzdönek, a régi országgyűlések, erőszakos rablásokkal megfertőzteti. Tegyük az urak neveltségessé azon kishitűséget, hogy a hazának nem lehet az hü polgára, ki Ábrahámmal viszi fel származását, de lehet az, kinek ősei azon mysticusok között szerepeltek, kik a reformatio apjának Luthernek szobrát a Walhallába betétni istenkáromlásnak tartották. Tegyük az urak neveltségessé azon kenyéririgységet, mellynek következtében az izraelitának ministersegédi alkalmazását megtagadják. Tegyük neveltségessé azon számítani nem tudást, hogy a mi kevés transito és forgalmi kereskedése van is Magyarországnak, az is nagy részben a zsidók által van. Tegyük neveltségessé azon szűkkeblűséget, melly szerint a szabadság korában üldözökké fajulnak s elfelejtik vagy tudni nem akarják, hogy Magyarországnak most minden erőt, minden tehetséget saját hasznára kellene fordítani; hogy nem megszakadás hirdetése a cél, de egyesülés; hogy szétdarabolságot nem akarhatunk akkor, midőn a haza szeretetében egyek akarunk lenni. A hazát megtartottuk, most növelni akarjuk polgárait. S azon nevelési rendszert nem tűri többé a humanismus, hogy kényszerítsünk, de sőt hogy idegen elemeket a hazának megnyerjünk.

Tegyük az urak amaz obscurus nézeteket neveltségessé, de nyuljanak a védegyelethez.

Procul este profani.

**

A censura bukásán senkinek sincs annyi oka bánkodni, mint a tudós társaságnak.

Tétlenségök és táblabírói stabilismusok ezen kényelmes takarója megsemmisített, s már is láthatani azon roppant túrt és sötétséget, melly eddigelő tudományosság- és tapintatteljes értelmiségképen árultatott.

Már most nem lehet többé filisteri módon felkiáltani. Hjah! a censura, a censura! csak az ne lenne, majd megmutatnók, mit tudunk!

Most már censura nincs, tehát elvárjuk, hogy megmutassák, mit tudnak, mert azt eddig ugyan láttuk, hogy mit nem tudnak.

Egy falusi jámbor ember szemüveget akart egykor venni. Az opticus többeket mutatott elő, de emberünk egy maga előtt tartott könyvbe tekintve, egyet sem talált jónak.

Az árus végre csaknem türelemveszelve, történetesen a könyvre pillant, s látja, hogy vásárosa azt megfordítva tartja kezében.

Hisz ön uram, tán olvasni sem tud? — Szóla most mérgesen.

Na bizony, ha olvasni tudnék, kellene is nekem ez a historia, felele sértett önérzettel az atyafi.

Igy tették fel sokan a tudós társasági rendes iagi szemüveget is.

Mikor aztán a szaktudományi gyűlésteremben pár hóig hallgattak, s a bölcsesség légjéből három kubik lábnyit beszívtak, redőkbé-szedett homlokokkal, s tudományosan reszkető kezekkel írták meg, Farkas által metszetendő látogatási jegyeiket illyformán:

„N. N. magyar tudós társasági rendes tag és több tekintetes és nemes vármegyék táblabírája.“

Ezen rettentő tudományos munkálatok után két év mulva egy ujdón sült „nokos“ magyar szóval állottak elő, s „zu guter letzt“ egy emlékbeszédet tartottak valamelyik megboldogult társuk felett, ki — legtöbb esetben — a Lethén a nélkül ment keresztül, hogy valamit elfelejtett volna.

Excessusból néha egy pályaműt is írtak, s némelly jutalmazott dolgozataikkal a sajt- és szalámiárusokat időnként elláttatták.

Igy lett kész az alapos műveltségű, mély tudományu fáradhatlan szorgalmu és nagy szemöldü magyar tudóstársasági rendes tagnak az ő heted hét országra szólo hire. Csernátóni.

A magyar egyetemi ifjuság tegnap közgyűlést tartott, mellyben tett határozatai közül ki emelendők:

Az összes ifjuság most tudja leginkább érezni, minő hatása van az egyoldalú, részrehajló előadásoknak, s ezt különösen a történettudományban jelenleg is tapasztalja. — Azért Reisinger történettánár elmozdítását, s helyébe Vasvári Pált kéri alkalmaztatni, mind kettőt a forradalom alkalmával ki ismerni lehetett. — E kérésünk teljesítését a Ministeriumtól bizton várjuk. — Reisingerhez, ki a februári napokban a francziákat boldozóknak nevezte, ki historiáját 14-ik Lajos korán túl nem tanította, de talán nem is olvasta, ezen Reisingerhez bejárni polgári bűnnek tartjuk; fiztessék bár hogy, de veszedelmes tanításával hagyjon fel.

Rigorosans társaink jelentik, hogy April 28-án a ministertől azzal bocsáttattak el, hogy következő nap-e rigorosumok tárgyában hivatalos nyilatkozatot kapnak, de eddig semmi bizonyos! Ez közös sorsa az egyetem minden ügycinek, s fájdalommal tapasztaljuk, hogy eddig biztatáson kívül egyetlen határozott nyilatkozatot se kaptunk, holott rendeztetésünk lett volna a teendők legsürgetősbje. — Ezért május 2-án minister urat az összes ifjuság megkérni elhatározta e három pont végrehajtására.

A polgárság, vagy is a régi polgárság azon embertelen kérelmét, hogy izraelita polgártársinktól a törvény értelmében (1) a fegyver elvétesésék, ministeri meghagyásból egyetemünkben is végre hajták akkor, midőn rólunk nélkülünk határoznak! Mi egyetemiek illy igazságtalan, hozzánk nem illő kérelemmel soha senkinek nem alkalmatlankodtunk, s mivel hozzánk nem fér, kívántuk volna, hogy körünkben illyesmi végre se hajtassék.

Egyetemünkben osztály- s valláskülömbőséget nem ismerünk, azért nyíltan kijelentjük, hogy azt csak roszakaróink hozhatják be közénk marciusius után, kik nem barátaink többé.

A polgárság, mint mi szabadság, egyenlőség, testvériségre esküdtek marciusiusban, s különös! ha az esküjét elég embertelenül megszegni nem pirúl, tehát mi, — hogy rosszabbak náluknál ne legyünk, — erre kényszerítettünk. Furcsa logica! Egyenlőség volna ez is, de millyen?

A ministerium a rend fentartására ügyelni, a személy- s vagyonbátorságot biztosítani hivatva van, de ezért reméljük, egy töredék fenyegetőzéseinek magát zsarnokilag alárendelni nem fogja.

Mi ezért egyetemi polgártársainknak a fegyver visszaadását kérni elhatároztuk. Ők ugyan azon hazának fiai, ugyanazon egyetem tagjai, velünk egyenlők, s köztünk egy, vagy más osztálykülömbőségnek még árnyékát se kívánjuk. —

Az egyetemi sereg egy része arról értesíté a közgyűlést, mintha az őrsereg rendeztetésével bennünket más, különlelemekkel összevolvasztani szándékoznának. — A közgyűlés egyhangulag elhatározta, hogy az anyagi erő felhasználása mellett a szellemit is központosítani kívánja, s ezért az egyetemi őrség megerősítéseért folyamodik, ugy: hogy ez a pestinek kiegészítőjeül ne tekintessék, mi egymástól elszakadni nem kívánunk, s ha ezen kérésünk megtagadhatnék, mint önálló ifjuság, nem 20 éves, és qualificatio ifjuság, magunkat rendezve, hadi, és testgyakorlatokat fogunk tartani, s talpon leszünk. — Erre nézve minden ifju, velünk egyelvű, osztálykülömbőség nélküli polgártársunkat hozzánk csatlakozás végett felszólítunk.

Ezek érdekes pontjai ápril 30-ig gyűlésünknek, mellynek emléke minden igaz egyetemi szívében fenmaradand. A közgyűlés határozatából Pest május 1-ső 1848.

Donogán.

Pest ápril 30.

Igen örülünk, hogy a ministerium a henger-malom meletti gépgyárral szerződésre lépett. — Örülünk, nemcsak politicai tekintetnél fogva, de különösen a hazai ipar érdekében.

Az europai események nincsenek bevégezve. Az akadályok, miket az elvek kívánásában le-

győztünk, ismét felmerülni látszanak az alkalmazásnál. Mi nem rettenünk vissza tőlök. Népünk nem kerüli a veszélyt. A veszély a magyar népnek dicsősége.

A Kárpátokon fölül, a Dráván alul egyformán ismerjük a mozgalmakat. Legyen zenithünk is lángban, mi kihozzuk a szabadságot e tüzből, mint egy minden salakjaitól megtisztult aranyat.

Egy fegyvergyár itt az ország szívében a legszükségesebb! S mi reményljük, hogy a ministeriummal összeköttetése ama gépgyárnak; hitele, erősítése, gyarapodása biztossága. Az intézetről vezetője kezeskedik, kinek ügyes és biztos tapintata mellett, gyakorlati képessége is szól. A schweiczi fegyvergyárnál hasonló alkalmazásban működött.

Azért pártolást és biztosítást ez intézetnek, hogy belőle hovahamarabb fegyvergyár alakuljon.

Nem fogjuk előnyeit számlálni elő egy ilyen gyárnak, szükségét mindenki érzi s épen ezért mindenki látja az előnyöket is.

Aunyt emlitünk, hogy most az aldunai tartományok, különösen Serbia, Oláhország, Montenegro, Dalmatia stb. részint a grázi, részint a bécsi fegyvergyárakból láttatnak el. Nem foghatnánk-e eme gyárakkal versenyre kelni? Nem tehetnők-e a műipar ezen ágát a nemzeti gazdagság egyik és pedig ezen izgatott időkben egyik hatalmas forrásává? Nekünk most minden alkalmat, minden eszközt fel kell használni.

Nem is emlitjük e fegyvergyárnak közvetlen reánk háramuló hasznait.

Fegyverre van szükségünk. Nem tudjuk, mely-lyik pillanatban fuvatik meg a riadó. Vagy várunk, míg Angliából a fegyverek megérkeznek? Hát a magyarnak csak mindig várnia kell, hogy vezetessék, míg maga vezetővé lehetne?

Illy időben, midőn a vén Európa bomladozik, s mindenki a fiatal Európa feltámadásáról beszél, midőn mindenfelé és mindenki talpon van, a fegyverszállítás sem könnyű, sem biztos, sem veszély nélküli.

A pénzügyi tekinteteket is vehetnők számba. Földünk a legjobb vastermékeknek van birtokában. Az Angliából hozandó fegyverekből egy egy legalább is 15 pftba jön, és így ama megrendelt 100,000 darab 1,500,000 pftba kerül, míg felével ezen összegnek ama gépgyárat fel lehet szerelni s kevés pillanatok alatt hatalmas fegyvergyárrá idomítani.

Figyelmet kérünk és pártolást!

A radical kör f. 1848. maj. 7. d. u. 4. órakor rendez félévi közgyűlést tartandja, mellyre minden tag hivatalos. A gyűlés főtárgyai, tisztválasztás, pénztári számadások megvizsgálása, költség-terv a jövő évre, az alapszabályok átdolgozásával megbízott alválasztmány jelentésének tárgyalása, intézkedések a könyvtár iránt stb. költ 1848. apr. 29. Reök J. s. k. jegyző.

A helybeli izraelita lakosok közül többen e következő ívet bocsáták ki.

Mi alulirt mózses vallásu magyarok vallási szertartásainkban a kor-igényelte változások élet-

be léptetése, és mind azon szokások eltöröltetése iránt, mik a zsidalmon kívül elkülönzési vádokat támasztottak ellenünk — szívünk őszinte óhajlását ezennel nyilvánítjuk.

Ezen ívek köröztetnek — azonkívül aláírás végett a következő helyeken le vannak téve, ugyanint: 1. A magyarító teremben (2 sas utca). 2. A casinóban (Pollakféle házban, nagyhidutca). 3. Engel Moricz könyvmdájában (harminczadutca). 4. Lackenbacher testvérek irodájában (Bálványutca). 5. Boskovitz Mannó és fia raktárában (Zrinyi utca). 6. Pontzen Abraham raktárában (Bécsi utca). 7. Englaender Armin raktárában (Ujtér).

Ha a legrégebb történetek mesés fátyolát szel-lyőztetjük, látni fogjuk, mikép eredetben minden népeknek democraticus kormányformájok volt. És erre nem más, mint azon csalhatlan természeti vagy állati ösztön által vezetettének, melly azon arányban fog, mellyben a civilisatio növekedik.

És ha volt is illy népek fölött egy fő, vagy vezér, mellette mindig a nép legvénebbjei, mintegy képviselői a tömegnek, osztoztak az egyszerű kormányzásban.

A vezér csak olyan volt, minő például jelenleg az egyesült amerikai statusok elnöke, ki feje ugyan a testnek, de ennek működéseit nem akadályozhatja.

Akad az azonban minden nemzetnél ember, ki kitünőbb észtehetségeit, vagy — mi gyakrabban előfordult — fényes hadérdemeit hiu nagyragadás eszközeül használván, a hatalmat magához ragadta, és mert az így keletkezett első fejedelem ritkán élt mértéken túl vissza joga talannal szerzett jogával, és elég erős volt nem engedni a hatalom utószülőttjének, a hízolgó udvaronczseregeknek, a népek nem is érezték mindjárt, mit veszettek. Lánczokban voltak, de még nem tudták, és tán még boldogabbaknak érezték magokat.

Hisz az emberek többsége minden korban az volt, melly most. Énjén kívül keresi, mit magában legkönnyebben feltalálna, s így történik, hogy a más észéveli gondolkodás olcsó kényelmét, leggyakrabban szabadsága érában vásárolja meg.

Az uralkodók fő feladata hatalmuk öregbitése lön; mindent, mit e tekintetben nyertek, a nemzetek egy egy vesztett csatája jelölte.

És ha a nemzeteknek lenne írott történetök; — mert eddig csak a dinasztiaikét ismerjük, — az, kevés fénypontot kivéve, csupa vesztett csatából állana.

A fejedelmek legerősb támasza, leghatalmasabb szövetségese ez eljárásban, a sötét pogánykorban, valamint az e tekintetben tán még sötétebb keresztény világban, a vallás egycedárussága, és ez egycedárusság kezelője a papság volt.

Az egyház érdeke örök időktől kezdve egy volt a trónokéval, s ha néha ezen érdekek felosztásában támadtak is surlódások közöttük, a közös veszély soha sem mulasztá el egyesíteni az elválaszthatlanokat.

Mind a kettő a népek tudatlanságában, vakbuzgóságában, egy szóval elállatosodásában kereste hatalma biztosítékát, jól tudták, mikép zsarnokságoknak nem vetend egyéb véget, csak a népek nagykorúsága, azért ennek bekövetkeztét egyesült erővel gátolni, főczéljoknak tekintették.

És mert, mióta a világ áll, a keresztyén valóság az, mellyért valamennyi közt legtöbb vér folyt, mondjuk ki ezen credetben olly fenséges, olly tiszta vallás érdekében, mikép azon tengervérnek kilencz tizedrésze nem a vallásért, hanem a zsarnokság, szükkeblőség, egyedárusság, szóval az emberi nem elnyomattatásáért ontatott.

Mit mondjak az inquisitőről, a felvilágosodás ezen hóhérjáról, melly százazreket ölt, és milliók szellemét legyilkolá! — Ez is csak eszköz volt a zsarnokság véres kezében?!

A papság után a trónok legfőbb támaszát a nemesség képezte. (Erről nem akarok szólni, mert a megtért bűnös közbocsánatot nyerhet.)

És ekkor a fejedelem szent személye, ki isten kegyelméből uralkodott, a papság, melly a vakbuzgó nép előtt kezében tartá a paradicsom és pokol kulcsait, és a nemesség, melly alázatos szolgálja volt urának, tetszés szerint bánhattak a néppel, mellynek mély tudatlanságában fogalma sem volt hatalmáról, jogairól, s azon visszaélésekről, miknek áldozata volt.

Türte tehát sorsát hirkatürelennel, és megszokván, hogy zsirján mások hizzanak, örült, ha életét meghagyták, adóját megfizelhette, és még maradt annyira, mennyi nyomoru élete tenyészésére mulhatlan kellett.

A föld kincsei a szokott csatornába folytak, és jaj volt annak, ki szavát annyira felemelte, hogy kellemetlenül érinté a sérthetlenség legkegyelmesebb halló műszereit.

De az udvarok hártalan fényüzése, — a papság kielégithetlen kincsszomja, — a kegyenczek és kegyencznők minden mértéket meghaladó pazarlása, végre a részint fejedelmi szeszélyek, vagy egyes vezérek dicsvágya okozta háboruk vitelére, részint a zugolódni kezdő nép zabolázására szükségessé vált, és divatba jött állandó katonaság és sereggé növekedett disztetörtség, kimerítik a legdúsabb kincstárt is.

A népre pedig új terhet róvni, a lehetlenségek országába tartozott, és egyenesen lázadásra vezetett volna.

Eszközről kellett tehát gondoskodni, miszerint a hatalmasak tovább is fentarhassák a népek boldogítására annyira szükséges fényt, melly nimbust kölcsönözvén magas személyöknek, egyszerűs mind — mi igen kényelmes — nem könnyen állátható fátyollal borítja őket.

Ezen eszközt a pokol, vagy egy jezsuita meg-súgta.

Neve: státusadósság.

A státusadósság eszméjével, melly mint mostan fenáll, mintegy 30 év miatt keletkezett, kettős cél volt összekötte.

Először a szükségek (?) fedezése, és ezt elérték, másodsor a birodalmak és avult intézmények megerősítése, és ezt is elérték volna, ha egyet ki nem felejtene a számításból: a bukást.

A hatalmasságok így számítottak:

„Mi egy pár tőzsérrel szerződésre lépven felvesszünk — természetesen az ország költsége

fedezésére — p. o. 100 millió forintot, mellyeket száz forintos papirdarabokban fogunk megkapni. Ezen papiros pénzzé létele a tőzsérek dolga leendő, kiknek e végre pénzesarnokot (börse) engedünk nyitni. Mi ugyan minden száz ft helyett csak nyolczvanat kapunk, de a közönség ezt nem fogja tudni, hanem kapni fog az alkalmon, melly által pénzének kamatja biztosítottik, és még tőkét is szaporíthatja, mert a kérdéses papirosok kereskedési cikké válván, mesterséges fogások által gondoskodni fognak az illetők, hogy árjak felszökkenjen.“

„Ha majd így az ország vagyonos és szerényebb polgárai közt el lesznek osztva, mindegyiknek érdekében állandó, a közbékét minden áron fentartani, mert az első zavarnál tapasztalni fogják az árcsökkenést.“

Hogy ezen pokoli számítás életbe léptetett, azt mindenki tudja.

Azon fogások, mellyek a papirok felemelésében, vagy leszállításában, kormányok vagy egyes pénzkirályok által gyakoroltattak, és mai napig gyakoroltatnak, ismervék.

És hogy afféle papirosokkal Europa el van árasztva, ezt is tudjuk.

De a kormányok épen úgy jártak, mint egyes ember, ki többet költvén bevételénél adóságot kényszerűen csinálni.

Ideiglenesen segítettek magokon, de mindig mélyebben estek a hinárba.

Hijába csigázták fel az adót a nyuzásig, hasztalan folyamodtak a gyalázatos vámrendszerhez, és még gyalázatosabb sorsjátékokhoz, és egyéb palliatív eszközökhöz. — Mindig több löbb, és drágább adóságot kellett csinálni, és most nem sokára ott lesznek, hogy már a kamatokat sem bírják fizetni.

Azon számos polgárok pedig, kik vagyonaikat illy ingatag, de a kormányok által szilárdnak hirdetett alapra helyezik, észre fogják venni, hogy egy két miniser, egy két tőzsér, és egy két isten tudja ki, milliókhoz jutottak ugyan, de nekik koldus botra kell jutniok.

A bukás elkerülhetlen levén, nincs többé ok, miért ragaszkodjanak tovább is azon — hogy is mondjam? — rendszerhez, melly őket tönkretevé.

Mi fog tehát történni, mikor ezen bukás bekövetkezend, — és ez előbb vagy utóbb, de inkább előbb, elkerülhetellen — kiki gondolhatja magának.

Igy áll a világ.

Nyiri Jósá.

Párisban april 2kán nagyszerű ünnep volt.

A testvériség ünnepe diadal-vasárnapját.

A nemzeti őrsereg és sorkatonaság baráti, testvéri ölelésben egyesültek, a kettő közti választó falak lehullottak s a katona nem nézetik többé az

önkéntes zsoldosának, a katona mint a hon és nemzetiség lelkes őrije, tiszteltetésben részesülend.

Az ünnepélynek ezen nemes és nagyszerű célján kívül egy más feladata is volt. Lobogókat osztani a haza különböző osztályu, de egyenlő jogu és érdekű védőinek.

A roppant város, már korareggel a legnagyobb mozgásban volt. A sorkatonaság és nemzeti őrség különböző csapatjai, kimutatott helyeikre felállítottak; a tömeg pedig az utcákat méhsegregként lépé el.

Az ideiglenes kormány tagjai számukra egy tribun emeltetett; körülötte elegendő csoportokban állottak nemzetőri és sorkatonai csapatok.

Midőn mindenki helyén állott, az ideiglenes kormány tagjai emelvénükön megjelentek.

Arago társai nevében így szólott:

Polgári nemzetőrök és sorkatonák!

Az ideiglenes kormány a ti, és parancsaitok alá rendelt polgárok becsületére bizza ezen lobogókat!

Lebegjenek ezen republicai színek — mellyeknek dicső emlékét a történelem megszenteli — a szabad és újjászületett Franciaország élő képeül szeméiteknek.

Járja át sziveiteket a köztársaság szent eszméje, melly már jelenleg e hon kihalhatatlan hitvé változott át.

Ha szüksége lesz e hazának karaitokra, legyen e lobogó bátorságotok vezetője.

Béke idején legyen az Symboluma a rendnek és bizalomnak, legyen jele az egyesülésnek, megvédeni azon nagyszerű elveket, mellyeket a köztársaság hirdet, s mellyeket a köztársaság életbe léptetend.

Polgár katonák és katona polgárok! egyenlő gyermekei a népnek, melly egyenlő szeretettel ölel titeket!

Hordjátok kevélyen az erőnek és egy megpróbált nép nagyságának ezen jelképét.

Ez a republicára nézve a hatalom és egység lobogója; minden szabad népekre nézve a testvériség és barátság biztositéka, s az elnyomottaknak szabadulási reménye.

Istent és embereket hívunk tanukul, hogy ti e zászlóknak hűséget esküsztek! —

Ezen lelkesült hangon mondott beszéd után, az ezredek főnökei kard-celmelre kiáltották „Esküszünk! éljen a köztársaság!”

Ekkor a mintegy 300 ezernyi fegyveres nép megindult, s a kormánytagok előtt eléptetett. A menet esti 6 órakor még nem érte végét.

Az ég egész napon át felhő-borított volt, s csendes esőt hullatott. A februári napokban a hon-szabadítók vérét, ma egy felszabadult ország örömkönyvit mosá el az ég ura.

Estére kitisztult, a felhők elvonultak, s Páris felett a legszebb csillagos ég derült el. A város fényárban uszott, a legszegényebb napszámos is ényűzőleg világítá meg ablakait.

É, félkor Europa fővárosa nyugalomban pihent és csendes volt, mint csak egy önérteteljes szabad nép lehet, melly felett a hazának minden fia egyenként és öszvesen örködik.

Magyar hazám dicső népe! mikor fogsz ülni illy ünnepet!?

Megjelenik e lap **minden nap este**. Előfizethetni e lapra Pesten a Beimel-féle nyomdában (Al-Dunator Piaristák épülete) és Emich Gusztáv könyvkereskedésében. — A vidéken a postahivataloknál. **EGYES SZÁM ÁRA 3 kr. pp.**

Felelős szerkesztő **Pál Albert**. — Kiadó tulajdonos **Lukács László**. — Nyomatik Beimelnél.